

Чернігівська обласна універсальна наукова
бібліотека ім. В. Г. Короленка

КНИЖКОВІ ІНСТАЛЯЦІЇ

Методичний poradник бібліотекаря

Вип. 2

Чернігів
2020

Книжкові виставки, як напрям бібліотечно-інформаційної діяльності, з'явилися ще в середині XIX століття. Сьогодні це настільки обов'язкова форма популяризації літератури до якоїсь певної дати чи події в суспільстві, що книжкові виставки сприймаються здебільшого як частина бібліотечного інтер'єру. Та в наш час є низка обставин, що змушують по-новому поглянути на організацію та використання книжкових експозицій. Це пов'язано з великою кількістю нової літератури, зайнятістю сьогоднішніх читачів, з пониженою увагою молоді до читання, з більш вимогливим підходом деяких читачів до вибору книг. Сучасна книжкова виставка повинна бути комфортною, доступною, актуальною та естетично оформленою, тому бібліотеки успішно впроваджують у свою роботу виставки-інсталяції.

Інсталяція (англ. installation) – художня техніка, яка використовує тривимірні об'єкти, призначені для зміни сприйняття простору людиною.

За художнім змістом інсталяція – гра, зумовлена просторовим та змістовим контекстами розташування предметів та матеріалів. Слово «інсталяція» походить від дієслова to install (англ. – встановлювати, розміщувати, монтувати), що пояснює технічні аспекти виготовлення. Її не «малюють», не «пишуть», а саме встановлюють, складають з окремих частин. Інсталяція може бути зосереджена на собі, а може підпорядковувати собі людину, змушуючи її перебувати в сконструйованому просторі, використовувати різні матеріали – від промислових відходів і мистецьких творів до комп'ютерних технологій. В інсталяції основним є її тимчасовість, недовговічність.

Основоположниками інсталяції були Марсель Душан (французький та американський художник, теоретик мистецтва, стояв біля джерел дадаїзму і сюрреалізму) та сюрреалісти.

Інсталяцію можна характеризувати як самостійну символічну декорацію, створювану в певний час під певною назвою. Важливо, що глядач не споглядає інсталяцію з боку, як картину, а опиняється всередині неї. Деякі інсталяції наближаються до скульптури, але відрізняються від останньої тим, що їх не ліплять, а монтують з різнорідних матеріалів. Відомі майстри інсталяції: Лаурі Асталакіномп, Йозеф Бойс, Роберт Раушенберг, Джозеф Кошут, Едвард Кінхольц, Ілля Кабаков.

Книжкова інсталяція – це просторова композиція створена з книжкових видань, різних матеріалів та форм.

Мета книжкової інсталяції – створення об’ємної художньої композиції чи тривимірного середовища в певному просторі.

Ціль – привернути увагу читача до книги, щоб, не зважаючи на швидкоплинність нашого часу, людина зупинилась і провела декілька яскравих моментів з книгою.

Завдання інсталяції:

- афективне – подарувати відвідувачеві задоволення, пробудити в ньому різні почуття, спогади, ледь вловимі відчуття;
- інтелектуально-дидактичне – розширити інтелектуальні уявлення з конкретної теми.

Ці неформатні книжкові виставки привертають увагу всіх, хто відвідує бібліотеку, занурюють їх в атмосферу особливого ставлення до книги. Книги, в комбінації з іншими предметами, звільняються від своїх традиційних функцій читання і набувають нових естетичних функцій. Інсталяція потребує фантазії, вигадки, неординарного мислення, спонукає поглянути на якусь річ під іншим кутом зору, звернути увагу на якусь проблему, часом, вона просто покликана розважити, вразити чи шокувати.

Книжкові полиці, доповнені букетами квітів, статуетками та іншими символічними предметами, можуть стати майданчиком для інсталяцій.

Книжкова інсталяція може бути виділена особливим інтер’єром або оформленням стін.

Креативно підійшли до оформлення книжкової інсталяції **«Єпископська брама в Переяславі»** працівники бібліотеки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди». Обриси конструкції та книжкова експозиція знаменують певну ідею – успадкування сучасниками від предків унікальної духовної культури та обов’язок не лише підтримувати, пам’ятати про отриманий культурний спадок, а й розвивати, збагачуючи його новими досягненнями. В глибині книжкової «брами» міститься експозиція матеріалів про історію книги та бібліотек, зокрема, про

бібліотеку Ярослава Мудрого – першу книгозбірню Київської Русі, що розташовувалася на території Софійського собору в Києві. Поряд з інсталяцією розміщується умовний простір особистості – експозиція матеріалів про життя і діяльність історика, етнографа, музеєзнавця, археолога, творця переяславських музеїв М. І. Сікорського. Предмети та аксесуари, представлені на ній, сприяють глибшому проникненню в тему виставки-інсталяції,

розумінню і сприйняттю представлених на ній матеріалів.

Книжкову інсталяцію як інноваційну форму роботи активно використовують й інші бібліотеки України, зокрема: Херсонська обласна бібліотека для юнацтва, Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна, Миколаївської ОУНБ, Харківська обласна бібліотека для юнацтва, Сумська обласна бібліотека для дітей, Полтавська центральна міська бібліотека та ін.

Зразки книжкових інсталяцій

**«Час іти до бібліотеки!»,
Миколаївська ОУНБ**

**«Час читати»,
Миколаївська ОУНБ**

**«Золота колекція»,
Миколаївська ОУНБ**

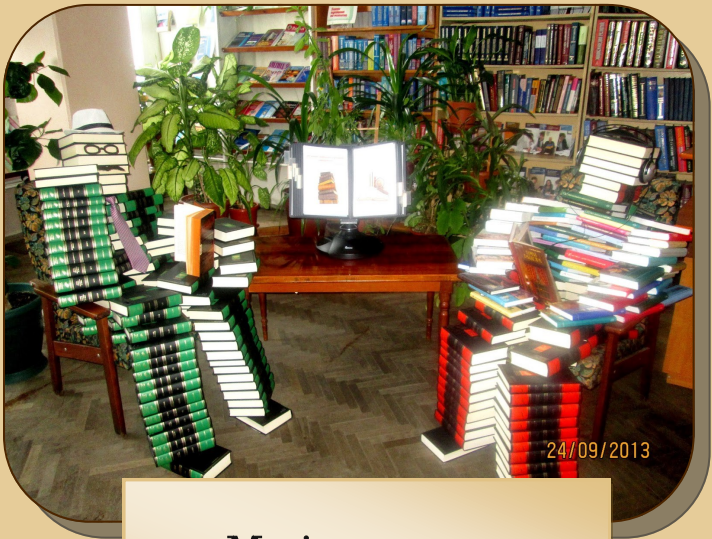
**«Книжковий кораблик»,
Миколаївська ОУНБ**

**«Бібліобар»,
Миколаївська ОУНБ**

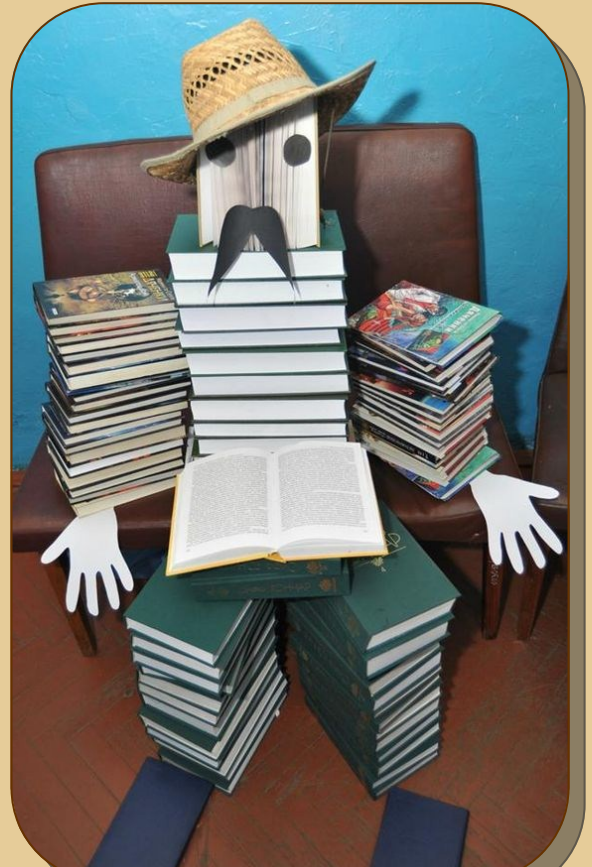
**«Книжковий сніговик»,
Миколаївська ОУНБ**

**«Магія читання»,
Миколаївська ОУНБ**

«Пам'ять в серцях поколінь»,
Херсонська обласна бібліотека
для юнацтва
ім. Б. А. Лавреньова

Миколаївська обласна
бібліотека для дітей
ім. В. О. Лягіна

До Всеукраїнського дня бібліотек
у бібліотеці-філії № 4 ЦБС для дорослих
м. Дніпра

*«І книги теж
справляють іменини»,
Рокитнівська ЦБС*

Вішачок із цікавинок

*«В зимову холоднечу зігріє
гарна книжка»,
Сумська обласна бібліотека
для дітей*

*«Феномен жіночої творчості»,
Кіровоградська обласна бібліотека
для юнацтва ім. Є. Маланюка*

*«Гарячі книжки для
холодних днів»*

*«Щедра Осінь – в гості
просить»,*

бібліотека-філія № 5
Центральної міської бібліо-
теки для дітей ім. Ш. Кобера
та В. Хоменка м. Миколаєва

«Зігрій душу книгою»

Первомайська міська ЦБС

«Знак питання»,
Полтавська центральна
міська бібліотека

«Читай зі смаком»,
Чорноморська центральна
міська бібліотека
ім. І. Рядченка

Букеанарій,
Ізюмська міська ЦБС

Фотозона до Дня закоханих
у Запорізькій обласній
бібліотеці для юнацтва

«Традиції — це модно!»,
Харківська обласна бібліотека
для юнацтва

«Японія — дух витонченої краси»,
Харківська обласна бібліотека
для юнацтва

«Модні силуети минулих епох»,
Харківська обласна бібліотека
для юнацтва

Мистецтво зі старих книг

Виявляється, що книги можуть бути не тільки скарбницею знань та досвіду, а й матеріалом для створення арту. Справжні шедеври, вдихаючи життя в старі та пошкоджені книги, створюють відомі художники: Гай Ларамі, Су Блеквелл, Жаклін Раш Лі, Люсі Норман, Майк Стілк, Браян Деттмер, Малена Валькарсель, Лучана Фріджеріо та ін.

На перший погляд може здатися, що автори таких скульптур не люблять читати, адже для них книга – лише «сировина» для майбутньої роботи, що вони просто вбивають книжки, адже після трансформації їх у скульптури, книги назавжди втрачають своє первинне призначення – бути прочитаними.

Іспанська художниця Малена Валькарсель говорить: *«Я люблю книжки і люблю читати. Захоплення читанням у мене почалося ще з дитинства, коли я була ще дуже маленькою дівчинкою. Книги – це найкращий спосіб подорожувати, вони чарівні. Гарна книга може навіть покращити самопочуття».*

Всіх поціновувачів книги художниця заспокоює: вона не вбиває книжки, а навпаки – рятує їх. Малена підбирає викинуті чи загублені книги і перетворює їх на нічники, прикраси та казкові скульптури.

«Для своїх скульптур ... я використовую виключно книги, які мають бути утилізовані: порвані чи без деяких сторінок. Я фактично рятую їх від спалення та знищення. Часто люди викидають або здають у «секонд-хенд» свої книжки. Саме такі я використовую для скульптур. Важливо, щоб люди знали, що я не псую книжки. Я трансформую їх у мистецтво. І старі книжки отримують нове життя», – каже майстриня.

На виготовлення однієї скульптури, залежно від її складності, Малена витрачає від двох до п'яти тижнів. Спершу художниця робить начерк майбутньої скульптури. Після цього переносить його на книжку. Своєю авторською технікою майстриня не ділиться, але уточнює: *«Я не вирізаю зі сторінок, а розрізаю їх, згинаю та склеюю папірці. Окрім книг, використовую й інші матеріали: проволочку, дерево, картон і, звісно, світлодіодні ліхтарі».*

Набуває популярності мистецтво зі старих книг і в бібліотеках України. Тут стануть у пригоді списані книги. Так, працівники Наукової бібліотеки КНУКіМ Тетяна Терех та Оксана Бережна в межах Тижня книги представили книжкові інсталяції, які викликали щире захоплення гостей бібліотеки.

Скарбнічка ідей

Використані джерела

1. Ба! Знайомі все обличчя: пані бібліотечна виставка...: поради практика // Бердичівська міська централізована бібліотечна система. Методико-бібліографічний відділ. – Бердичів, 2015. (http://www.lib.zt.ua/sites/default/files/dossier/file_2.pdf)
2. Виставка-інсталяція «Феномен жіночої творчості» // Обласна бібліотека для юнацтва – територія молоді!!! : сайт Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Є. Меланюка. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2013, 25 лют. – Режим доступу: <https://bitly.su/x3kQc> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
3. Всеукраїнський тиждень дитячої та юнацької книги у Первомайській міській централізованій бібліотечній системі // Первомайськ. Миколаївська область : сайт ; розробка та підтримка сайту: Pervosoft. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2018, 27 берез. – Режим доступу: <https://bitly.su/x3kQc> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
4. Деркач Т. Книжкова інсталяція «Єпископська брама в Переяславі» / Тетяна Деркач // Бібліотека ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди» : сайт. – Електрон. текст. та зображув. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/kOv6> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
5. Життя крізь книгу і книга крізь життя // Київський національний університет культури і мистецтв. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2017, 10 трав. – Режим доступу: <https://bitly.su/zkrqVKOd> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
6. Інсталяція (мистецтво) // Вікіпедія. – Електрон. текст. та зображув. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/1PvWN> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
7. Книжкова виставка-інсталяція «Читай зі смаком!» // Чорноморська міська рада. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2018, 28 листоп., 10:53. – Режим доступу: <https://bitly.su/aibIAXm> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.
8. Книжкові виставки // Блог бібліотекаря Ольги Кизим. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/dQdx9> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.

9. Книжкові інсталяції // Pinterest : [соціальний фотосервіс]. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/OVXeHu> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.

10. Книжкова інсталяція «Знак питання» // Книжкова скарбниця : Полтавська центральна міська бібліотека. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2018, 26 лют. – Режим доступу: <https://bitly.su/nX0Q> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.

11. Книжкові інсталяції у бібліотечному просторі // Книжковий континент : блог Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гмирьова. – Електрон. текст. та зображув. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/7Y12> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.

12. Прийшли новорічні свята? До бібліотеки – гайда! // Сумська обласна бібліотека для дітей : сайт. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2016, 29 груд. – Режим доступу: <https://bitly.su/LPjZIQ1> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.

13. Тарасова Д. Нове життя старих книг. Іспанська художниця перетворює книги на казкові скульптури / Дар'я Тарасова // Еспресо TV : інтернет-видання. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2016, 22 квіт. – Режим доступу: <https://bitly.su/NTQr0Cg3> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.

14. У запорізькій бібліотеці до Дня закоханих створили унікальну фотозону // Форпост : медіаплатформа. – Електрон. текст. та зображув. дані. – 2020, 8 лют., 10:53. – Режим доступу: <https://bitly.su/hFWYH3> (дата звернення: 22.04.2020). – Назва з екрана.